

UJ KELET

Centralbureau
Telefópa

Berlin W. 16

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Arabok

Akkora területen élnek, mint fél Európa, annyi emberrel, mint amennyi Franciaországban él. A Perzsa-öböltől a Gibraltári-szorosig övék a trópusi föld egészen a Ráktériőig, sőt itt-ott mélyen alatta is. A hatalmas arab fölszög, a klasszikus Egyiptom, Kirenaika, Tripolis, Tunisz, Algír és Marokko: mindez a házájuk. Csaknem mindenütt idegen uralom alatt élnek, csak legtagabb otthonukban, Arabiában van egy két független országuk. A függetlenséget itt is másként értelmezik, mint bárhol a kulturföldön: állandóan civakodnak és harcban állnak egymással a törzsek, lévén az arab eredettől fogva verekedő nemzet, amelynek gazdag, virágos nyelvében ezer kifejezés van a háborúra. Azért békével köszönti az idegent, mint a legfőbb keleti nép, mert szívélyes, vendéglátó, nagylelkű és udvarias: ő a kelet franciája. Nem lehet rá rosszat mondani. A nép maga tudatlanul süllyedt, műveletlen, mint a talaj, amelyen él. Valami távoli atavizmus motoszkál benne a régi díszöregből, a világhódító arab kulturáról, amelyet — örök hibája a katolicizmusnak — virágában törték le, szorítottak vissza és semmisítették meg Európa ozmányföldök népei. Az igényei kicsinyek, megél, mint a kuli, néhány datolyával és egy-egy marok kölessel; nem is vet egyebet, mint kölest, nem is plántál mást, mint datolyát és fűgét. Ahol kivételesen kavója terem vagy narancsa, sáfrán, indigó és cukornád, ott a klímája oly áldott, hogy még az ő fatális lustasága is tudta elmeddősíteni.

A kecsképásztor fellah s a kóbor beduin két különfajtájú is ugyanazok népeinek. Az egyik jámbor, a másik harcias. Az egyikben a szabadságszeretet elrejtődött, a másikban tultong — de kezdeni ez se tud vele semmit. Neha kitér és függetlenséget követel: tegnapelőtt Egyiptomban, tegnap Libyában, ma Algírban vagy Marokkóban, és nincs annyi kitartása, hogy végig tudja vinni. A harci kulturája sem olyan tökéletes, hogy az európai népekkel bírjon, a szervezetsége is hiányos. Tulságosan elszórván él a negyvenmillió arabság, semhogy egyetlen egységbe tömörülhessen. Nem is nagyon volt azó eddig szervezkedés, bár az utóbbi években ez is megkezdődött. A nemesebb lökést hozzá a konzervus adta meg. Azért nem mondhatni, hogy valami nagyon hátszak volnának érte arab testvéreink. A negyven millióból Palesztinában mintegy félmillió él: ez a félmillió arab különböző igazgatásokra és bujtogatásokra kezdte észrevenni a zsidó „hódító” munkát, kezdte belátni, milyen nagy erő van a nemzeti szervezkedésben. Itt kezdődik el a páncsárab mozgolódás, amely hovatovább mozgalommá növekszik. A mozgalom nem főképp zsidóellenes, de angol olasz-francia és spanyol-ellenes. Angliát Egyiptom határáig érdekl, innen az Atlanti oceanig a többi dél-európai népet. Anglia a maga érdeklőjében azszal az ügyes politikával védekezik ellene, hogy ahol csak lehet, függetlenséget s szabadságot ad az araboknak. Így keletkezett az angol mandátum alatt levő Mezopotámiában, a pompás Eufrates-Tigris között, Irak-Arabiában, Foyruai emirlet az élen, az új arab állam.

A független Irák, csaknem egészében a cionista munka és mozgalom hatása, helyes és örvendetes. Az arab propagandát azonban es nem némitja el. A Párisban és Szíriában szított gyűlölködés tovább dolgozik, francia frankon utasgatnak a kelet franciái ketről nyugatra, küldöttségek jönnek-mennek a különböző poli-

tikusoknál, harcias sejkok lengetik a damaszki sejt, hogy így-úgy ők nem tűrik a zsidókat Palesztinában. A félmillió arab nevében beszélnek; ezek persze nem azonosítják magukat velük. Mert nekik igenis életsszükség a zsidó vállalkozókodv, a zsidó munka és a zsidó kultúra: ahol ez megjelenik, ott az elszegényült arab egyszerre kiemelkedik a kulturálanság penészéből és piszkából: konyerret, munkát és nyírók kap. Az angol vezetőpolitika tisztán látja ezt és mereven elárkózik az igazga „küldöttek” követelésai elől; ha nem ezt tenné, kiszolgáltatná a félmillió néptömeget egy felelőtlen beduinosságnak, amely a fejlődés lehetőségei helyett a hanyatlást és a szegénységet hozza. A zsidó politikának az angol tisztánlátás mellett

is résen kell lennie. Nem szabad hágnia, hoéy idegen intrikák és érdekek veszélyeztessék az eddigi munkát és az ezental következőt, nem szabad tűrnie, hogy a zsidó tömegek bevándorlása csökkenjen és hogy az ottéló, ujjonnan érkezett zsidóság jövevényeknek tekintessék s az ország belső dolgaiban szava ne legyen. A zsidó nem lehet jövevény, a saját országában: ha távol is volt jóideig, most csak hazatér. Nem irigyl a hazatérés és országépítés áldásait az arab néptől sem, amellyel békésen akar együttélni s amelynek a függetlenségi törekvéseit mindenütt támogatni fogja, de Palesztinában soha. Ha az arab sejkok azt hiszik, hogy itt volna a legkönnyebb talajuk, meg kell velük értefni, hogy súlyosan tévednek.

Véres összeütközések Nyugatmagyarországon

Felfegyverezett civilek ellentállanak a bevonuló osztrák csendőrségnek — Az antant demarsa a magyar kormányhoz — A kisantant szerepe

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Nyugatmagyarországot a trianoni és st. germaini szerződések értelmében, pontosan megjelölt határvonalakig Magyarországnak kellett volna fűritenie. A kiűrités azonban csak részben történt meg, mert

Nyugatmagyarországot felorészén még mindig magyar katonaság és csendőrség van.

A magyar kormány a részleges kiűritést ezzel indokolja: arra szűkség van mindaddig, míg Magyarország anyagi követelésai Ausztriával szemben nincsenek biztosítva. A magyar kormány a nyugatmagyarországi magyar államjavarok megtérítését, azonkívül a régi állami községségből eredő magyar állami javak megtérítését követeli. A teljes kiűritést addig nem akarja végrehajtani, míg ezekre a követeléseire biztosítékot nem kap. Nyugatmagyarország egy részének kiűritését tehát ezért tagadja meg a magyar kormány.

A másik rész kiűritése azonban szintén csak látványlagos.

Ezekről a területekről kivonták ugyan a magyar csapatokat, de megszállva tartják azokat a felfegyverzett civilruhás alakulatok.

Vasárnap az átadásra kijelölt idő előtt ilyen alakulatok szállták meg Sopron városát. Ugyanakkor bevonult oda Ostendburg csendőrszázalója is. A civilruhás alakulatok Héjjas különitménye. Sigray főkörmánybírtos rendeltére a magyar csendőrség közvetlenül Sopron előtt megállott, hogy ezt a vonalat tartsa.

Sopron tehát nincsen benne a magyar kormány által kiűritett zónában.

Az osztrák csendőrség, mivel látta, hogy az előnyomulás ellentállásba ütközik, szintén megállott. Mégis voltak harcok Pinkafőnel, Aggtalvánál és a kiűritett terület különböző részein. Még meg nem erősített jelentések szerint ezekben a harcokban több mint százötven osztrák csendőr esett el és sebesült meg. A kiűrités és a megszállás a magyarok ellentállása miatt súlyos komplikációval jár és diplomáciai zavarokat idéz elő.

A bécsi magyar követ ma megjelent az osztrák kancellárnál és ugyancsak megjelent ott a francia követ is. Ezekről a tárgyalásokról azonban egyelőre nem szivárgott ki valami

hir. A „Neues Achnthrbblatt” jelentése szerint az antanta legközelebbi órákban demarsot küld Budapestre.

amelyben felszólítja a magyar kormányt, hogy haladéktalanul távolítsa el a magyar csapatokat és a civilruhás alakulatokat az átadandó területekről. Ha a demars eredménytelen maradna, az antant fogja pacifikálni Nyugatmagyarországot. Ebben az esetben vagy antant-csapatok érkeznek Nyugatmagyarországra Felsőoszlentiából és a Rajna-vidékről, vagy a kisantant államai kapnak utasítást a pacifikálásra. Ausztria a maga részéről nem fog katonai lépéseket tenni, de lehetséges, hogy

Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia fogja végrehajtani a megszállást.

Szó van arról is, hogy Jugoszlávia, ha Magyarország nem tesz eleget kötelezettségének, újból megszállja Baranyát. Általában Belgrádban nagy izgalommal figyelik az eseményeket.

A „Neue Freie Presse” a nyugatmagyarországi eseményeket Héjjas főhadnagy akciójának állítja be. Héjjas főhadnagy Sopronban falragaszokon felhívta a lakosokat, hogy nyevőnt évig mindenki jelentkezék. Héjjasnak ez az intézkedése nagyon is ádászó: a lakoségból csapatait akarja kiegészíteni. Sopronban az elmúlt éjjel igazoltatások voltak, hetven letartóztatás történt.

Két férfit statáriálisan fűbélőlttek.

Sopron környékén, Szentteleken, Gyanafalván voltak összeütközések az osztrák csendőrök és a fegyveres civilek között. Gyanafalvára nyevővenhat kocsi és négy páncélaútó érkezett osztrák csendőrökkel. Németujváron a „Korrespondenz Herzog” jelentése szerint Schneidert, a bécsi keresztény szocialistapárt titkárát a harcok folyamán agyonlűtték. Mataja keresztényssocialis képviselő csak véletlenül megkösönheti, hogy megszabadult az elfogatás elől. Bécs és Sopron között a telefonösszeköttetés megszakadt.

Budapesten cáfolják az antant demarsát és általában

enyhíteni igyekeznek az események jelentőségén.

A magyar kormány hangsúlyosza, hogy ellentállásra nem szervezett csapatokat. Azt azonban nem tagadja, hogy bizonyos szervezetek szabadsapát alakítási kísérleteiről tudomása van. Azok akik ellentállásra szítanak, mondja a magyar kormány, a kormány akaratára ellenére járnak el.

Handwritten notes on the right margin.

A Zsidó Nemzeti Alap új szabályzata

A Nemzeti Alap első világkonferenciája a Zs. N. A. közgyűlése elé új szabályzatot terjeszt jóváhagyásra. E tervezet főbb pontjainban a következőket tartalmazza:

A Nemzeti Alap feladata mindazt a földet, amelyen a zsidó gyarmatosítás fog végbemenni, a zsidó nép eltulajdoníthatatlan köztulajdonává tenni. Az Alap a cionista világszervezet eszköze a zsidó nép érdekében való földbirtok-politika végrehajtására. A Keren Kajemeth Lej Israel Ltd. címen mint angol szövetkezet van bejegyezve, Palesztinában pedig mint közhasznú társaság van elismervé és törvényesítve.

A Zsidó Nemzeti Alap központi igazgatása a közgyűléstől függ elsősorban, amely évente egyszer összeül. A közgyűlés három-hét szakemberről álló direktóriumot választ, amelynek tagjai közül egyharmadrész évente új választásnak veti magát alá. A direktórium megállapítja az évi költségvetést a Palesztina-munka, a propaganda és különböző országok szervezetei számára. A cionista szűkebb végrehajtó bizottság mint ellenőrző komité gyakorolhatja a direktórium fölött való ellenőrzést. A végrehajtó bizottság az igazgatók közül egy, esetleg három kormányzó jelöl ki, akiknek határozatai ellen a direktórium intézkedései hatálytalanok. A végrehajtó bizottság jogosult a direktórium határozatainak végrehajtását megakadályozni.

A direktórium végrehajtó közege a központi iroda. Alája vannak rendelve az országos bizottságok és az országos irodák. Az országos konferencia megvizsgálja és hozzájárulhat az országos bizottságok javaslataihoz, azonfelül megállapítja az évi gyűlések felosztását és tanácskozhatik a Zsidó Nemzeti Alapot érintő országos ügyek fölött, az erre vonatkozó határozatokat pedig felülvizsgálja. Az országos konferencia évente legalább egyszer össze ül.

A szabályzat után intézkedik arról, hogy kinek van határozatra jogosult szervezete és kinek tanácsadói szervezete. Az országos bizottságnak tagjait az országos konferencia választja. Az országos bizottságnak — amennyiben azt a központi iroda helyben hagyja, joga van szavazattöbbséggel tagokat kooptálni.

Az országos bizottság saját kebeléből országos biztost választ, aki egyúttal az elnöki sztséget is vállalja. Az az országos alakulat, amely az országos bizottság területén a legnagyobb számú sékelfizetőt tudja felmutatni,

jogosult a biztost tisztviselésében megerősíteni. Ha a megerősítést megvonják tőle, akkor a vezetőség az országos bizottság többi tagja közül tartozik kijelölni az országos biztost. Súlyosabb esetekben a központi iroda fönntartja magának a döntés-jogát.

A szabályzat azután körülírja az országos bizottság és a biztos jogkörét. A bizottság egymás között felosztja szakosztályok szerint a teendőket. Organizáció, Palesztina-munka, gyűjtési akció és jogtanácsosi teendők hagyatékok és alapítványok intézésére.

A könyvelésre és a pénzkezelésre revizort kell alkalmazni, aki havonta, de legalább negyedévenként egyszer a főirodának jelentést tesz a munkáról.

Az első titkár alkalmazása, felmondása és elbocsátása csak a központi iroda felmondásával és hozzájárulásával történhetik meg.

Minden cionista egyesület, ha tagja is valamelyik cionista országos szervezetnek, válasszon Nemzeti Alap biztost a végrehajtó bizottságába. Olyan helyeken, ahol nincs cionista egyesület, az országos bizottság sékelfizetőt jelöl ki helyi bizalmi férfivá. Több kisebb helység egységet alkot, amely hozzá csatlakozik egy nagyobb egységhez.

Az országos konferencia maga állapítja meg a Nemzeti Alap országos szabályzatát, amely azonban csak a direktórium hozzájárulásával véglegesíthető.

A szabályzat negyedik része a Zsidó Nemzeti Alap nagy konferenciájával foglalkozik, körülírja annak jogait és kötelezettségeit. Ez a konferencia legalább is minden két évben egyszer ül össze lehetőleg Palesztinában vagy másutt a cionista kongresszusok mellett.

A portugál kormány lemondott

Lissabon, aug. 30. (Damian.) A portugál kormány lemondott. A kormány lemondásának az oka: a belpolitikai válság és a gazdasági krízis.

Aláírták az olasz-német gazdasági szerződést

Berlin, aug. 30. (R. T. I.) Az Olaszország és Németország közötti prelimináris gazdasági szerződést aláírták.

Az indiai forradalom

Páris, aug. 30. (R. T. I.) Az indiai forradalom Kalkutta felé terjed. A mozgalom rendkívül veszélyes mértékűt ölt, kiszámíthatatlan következményei lehetnek.

Zsidók multjából

A gettó korszáka

A római kor után, amelyről csak gyér följegyzéseink vannak és azok is pátos éredek szószólói, olyan idősakra terünk át, a tegnapra, amelyről bőszes emlékek állanak rendelkezésünkre. A tegnap és ma szerves kapcsolatát láthatjuk a történelem tükrében. Nehány vonás a nagy francia forradalom előtti időkről megvilágítja majd a maig való fejlődési folyamatot.

A forradalmat megelőző időkben Kelet- és Nyugateurópában körülbelül egyforma bánásmódban részesült a zsidóság. Olyan külföldieknek tekintették őket, akiknek sehol államuk nincs, nemzetközi megállapodásokban szó nem esett róluk, mindenfelé a kormányok, a városok és a hitbizományi urak kénye kedvének eszközei voltak. Jövevényeknek tekintették őket, ha egész generációk sora is ugyanabban a helyen élt. Nem lakhattak ott, ahol kedvük lett volna, hanem ahol uruknak tetszett. A kézműipart csak olyan arányban űzhették, amilyenben a céhek tagjainak nem ártottak; csak adókat, amik arcpírítón segíteneteket voltak és védelmi taksákat fizethettek; sok helyütt természetesen szaporodásuk elős akadályokat gördítettek. Az uszarára valósággyárányyszerítették a zsidó lakosságot, amelyet minden más foglalkozási ágától, a kiskereskedelmet, háziipart és hasonló foglalkozásokat

kivéve, leszorítottak. A csekély szabadság, amit Délfranciaországban, Hollandiában és a Manasse ben Israel intervenciójára visszatért angliai zsidók élveztek, csak a szabályt erősítette meg.

Az akkori viszonyokat, elsősorban persze azokat, amelyek Németországra nézve jellemzők, Christian Wilhelm Dohm írja le egy figyelemreméltó könyvében. „A zsidók polgári állása megjavításáról” (Über die bürgerliche Verbesserung der Juden, Berlin, 1781.) Dohm porosz publicista és tisztviselő volt, aki könyvében mérsékelt reformokat követel a zsidók számára, nem annyira miattuk, mint inkább a haladás érdekében. A viszonyok akkor már megérették, a különböző „idegenek” egyenjogúsítására is, de számunkra nem ebből a szempontból fontos a német publicista könyve, hanem, mert rávilágít az akkori állapotokra.

Vannak államok, írja Dohm, ahol a zsidókat a letelepédéstől teljesen eltiltik és csak az átutazóknak engedik meg a tartózkodást, bizonyos fizetség ellenében. Más országokban viszont kellemtelen feltételek mellett engedték meg számukra, hogy lakosai lehessenek az országnak, de csak alattvalói, nem polgárai. Csak meghatározott számú zsidó családok telepedhetnek le az országban és ez is bizonyos helységekhez van kötve, főként azonban tekintélyes pénzhez. Ha egy zsidó apa több fiúgyermek fölött rendelkezik, akárcsak az

A huszonegyévesek bevonulása

Az egyéves önkéntesség

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A tavasszal besorozott 1900. évbőliek október 15-én bevonulnak. Ugyanakkor fogják behívni azokat az 1898. és 1899. évből születté-
süket is, akiket előző bemutatón szemléken katonai szolgálatra alkalmatlannak nyilvánítottak, de a tavaszi szemlén besorozták őket. A szolgálati idő két év. Akik a kellő időben elmulasztották a katonai szemlén való megjelenést, büntetésképpen egy évvel tovább kötelesek szolgálni.

A bevonulás alól mentesek az egyetemi hallgatók, ha ezt külön kérelmezik. Ez esetben bevonulásukat tanulmányaik befejezéséig halasztják. Papnövendékek, akik kötelező nyilatkozatot irnak alá, hogy pályájukat félbe nem szakíthatják, egyáltalán nem tartoznak bevonulni.

Az egyéves önkéntességre vonatkozólag a román sorozótörvény kétféle önkéntességi jogot különböztet meg és pedig tiszti rang elnyerésére jogosító és olyan önkéntességet, amely az egyéves szolgálati idő kedvezményén kívül más jogot nem ad. Az említett véderőtörvény 52. szakasza azoknak a besorozottaknak adja meg az önkéntességi jogot, akiknek a magyar törvények is megadják. Ezekre a hadköteleseket csakis a gyalogsághoz fogják beosztani a szolgálati év leteltével, eredményes tiszti vizsga után, tartalékos tiszti jogultal s szerelnak le. Az 58. szakasz az iparis-
kolát, egyéves kereskedelmi tanfolyamot vagy gazdasági iskolát végzett egyéneknek is megadja az egyéves önkéntességi jogot, de ez a tiszti rang elnyerésére nem jogosít. Ezek az önkéntesek a hadsereg bármely fegyverneméhez beosztathatók. Az önkéntességi jog elnyerését a törvény ahhoz a feltételhez köti, hogy a besorozottak, akik igényt tartanak erre, közegyzőileg hitelesített román nyelvű okmányokat az illetékes hadkiegészítő parancsnokságnál lehetőleg még bevonulásuk előtt mutassák be.

Azokról az 1898. és 1899. évből született és alkalmassáknak talált hadkötelesekről, akik akár a magyar, akár a román hadsereg kötelekében a tiszti vizsgát sikerrel letették, külön rendelkezik az új véderőtörvény. Ezek csak két hónapi továbbképző tanfolyamon fognak résztvenni. Ők is tartoznak jelentkezni az illetékes hadkiegészítő parancsnokságnál, amely a továbbképző tanfolyam időpontját meg fogja határozni.

A bevonulásról és módosításairól a katonai ügyosztály külön fahíradásokon fogja az érdekelteket tájékoztatni.

egyik fiúval folytathatja üzletét, a többieket más vidékre kell elküldenie, ahol ezek hasonló sorban részesülnek az állam és község részéről. A leányokkal ez a helyzet, hogy a zsidó apa csak nagy szerencsével tud hozzájutni olyan vőhöz, akit fözelebből ismer. Egy zsidó apa tehát legtrikább esetben lehet olyan boldog, hogy gyermekei és unokái között élhessen és hogy családjának boldogulását megalapozhassa. Mert a jómódúak is kénytelenek vagyonukat fölpróznai, hogy idegenben élő gyermekeik valóban boldogulhassanak. A tartózkodás engedélye nagy pénzre kerül, amit évente kell megújítani... És a sokféle adó és járulat lefizetésével szemben a zsidók jóvadalma egyon is megvan szorítva. Teljesen ki vannak zárva, hogy akár bekébb n, akár háborúban szolgálhassák az államot, a legfontosabb foglalkozási ág, a földművelés, teljesen el van zárva előlük és nincs talpalatnyi föld, amit magukénak mondhatnának. A céhek, becseléseknek érznek magukat, ha társul kellene fogadniok zsidót és ebből is látható, hogy a hebreusok a kézművészet és mechanikai művészetekből teljesen ki vannak zárva. Csak a legtrikább esetben akadnak lángeszű zsidó ifjak, akik uszító körülmények ellenére annyi bátorság és vidámság fölött rendelkeznek, hogy túljár magukat a szegénytelen há-
rümányokon, leki sugallatukat köelve, művészként és tudósként képesek ki magukat. Már-

Ostenburg csapatai Bécsújhely előtt

Legújabb hírek Nyugatmagyarországról — Bánffy külügy-miniszter lemondott — Katonai diktatúrát várnak Budapesten

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Sopronban megjelenő „Oedenburger Zeitung” épületét vasárnap éjjel a rendőrség és Ostenburg osztrák erők szakszerűen elfoglalták. A szerkesztőség elmenekült. A soproni pályaudvart Héjjas fegyveres emberei szállították meg és nyomban megszüntették a közlekedést. Héjjas főhadnagy a pályaudvaron ütötte fel fohászait, míg Ostenburg és Prónay szeszredek, aki időközben különítményével szintén Sopronba érkezett, a Pannónia-szállóban székelt. A pályaudvar és a Pannónia-szálló között egymást érik az automobilos kitudósítók.

Davy osztályfőnök, az osztrák kormány megbízottja, miután Michet francia eszredek, az antant-bizottság vezetője közölte vele, hogy a felfegyverzett bandákkal szemben nem áll elég katonaság rendelkezésére, Sopronból Bécsújhelyre menekült.

A fegyveres Horthy csapatok a délután folyamán előzőlítették a Fertő-tó nyugati partját, megszállták Ruszt városát és Szontmargitbánya nagyközséget. Egy osztrák osztrák agyonszurtak az őrhelyen, két másikat foglyul ejtettek. Megszállották Oszlop és Darufalva helységeket a raboltak, fosztogattak, a német lakosság borpincéit feltörték, a borokat kiöntötték. Azokat a német legényeket, akik idejekorán nem menekültek el, összefogták és fegyveres kísérettel kelet felé szállították. Az egész Fertő vidéket pánik télelem fogta el.

Az est folyamán a magyar csapatok be-masiroztak Kismartonba. A lakosság egyrésze ijedten menekült. Kilenc órakor Bécsújhelyre menekültvonat érkezett Kismartontól Ebenfurthba, nagyrészt munkásokkal és zsidókkal. Borzasztó dolgokat beszélnek a részeg és megvadult Horthy-csapatok garázdálkodásairól.

A Horthy-csapatok megszállották Lajtaufjalut, amely tíz kilométernyire van Wiener-Neustadtól.

Az osztrák csendőrség, ahol nem esett foglyul, haupt-homlok menekült visszafelé. Osztrák wien-neustadti polgármester Ebenfurthba utazott, hogy a menekültek elhelyezéséről és ellátásáról gondoskodjék.

Wiener-Neustadtban hallatlan izgalom uralkodik. Az utcák a késő éjjeli órákban is tele vannak izgatott csoportokkal. A városháza előtt sok száz főnyi munkásság gyülekezett

nők, természetűdösök és orvosok akadnak még közöttük. Még ezek az emberek is csak kevés nemesen gondolkodó biztositást és becsülést bírnak, a nagy tömegek nem érzik meg a szív és szellem kiválóságát és ezekben is csak a megalázott zsidót nézik. E szerencsétlenek számára tehát, akikől megvonták a hazát, akik tehetőségüket és hajlamosságukat szabadon nem fejthetik ki, akiknek becsületében nem hisznek, — mi marad hátra számukra, mint az üzérkedés? De ezt is megszorítják a különböző adózások, a különböző megszorítások, úgy, hogy ezek miatt képtelenek annyi jövedelemre szert tenni, hogy abból magukat és családjukat rendesen eltartassák. Ha pénzük van, nem üzletbe fektetik, hanem inkább kamatokra adják és így tengetik életüket.

E viszonyokból a zsidó közösség számára nem volt más kiút, mint a belső konzerválódás. Így fejlődött ki a gettó, a Kelet és Nyugat országaiiban. Frankfurt egyike volt a legnagyobb gettóknak, ahol a város vezetését olyanok kaparították magukhoz, akik saját vallásbeliüket is megfosztották jogaiktól, a zsidókat a legkülönbözőbb adókkal gyötörték és a legszörnyetesebb rendszabályokkal alázták meg. A gettó lakói csak napközben jelenhettek meg a városban, vasárnap nappal sem mozdulhattak ki. Este a gettó kapuját elzárták és egy rendőrszolgát vigyáztak, hogy senki onnan ki ne jöhessen. A gettóban született 1786-ban

Ösze. A munkásokonban rögtönzött gyűlést tartottak. Követelik a munkásság föltegyverését és a Reichswehr azonnali kirendelését a Bécsújhelyt is közvédelniül fenyegető Horthy-invázió ellen.

A magyar kormány az események hatása alatt minisztertanácsot hívott össze.

A miniszterek többségének az a nézete, hogy az egész kormányt le kell mondani, mert az eseményekért nem vállalhatja a felelősséget.

mert nyilvánvaló — és ezt a különítmények parancsnokai nem is titkolják. — hogy a puccs megrendezésére Horthy adta ki a parancsok

Gróf Bánffy Miklós külügyminiszter elsőnek adta át lemondó kérvényét a kormányzó-nak, aki azonban a lemondás elfogadásáról még nem határozott. Budapesten a katonai diktatúra kikialtását várják.

A nagy államsegélycsalás

Magánosokkal is manipuláltak

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A belügyi államtitkárság számvevőszégi osztályának csalásai ügyében dr. Ilea ügyész erélyesen folytatja a nyomozást, amelynek közvetlen főadata megállapítani, mindazokat a károkat, amelyeket a bűnösök nemcsak a városok állami segélyezésével kapcsolatban, hanem azokat is, amelyeket magánosokkal egyetértően követtek el.

A számvevőszég oszloai ugyanis úgy manipuláltak, hogy a belügyi részort számlájára kifizetett nyugtákat egyszerűen eltüntették, azután megjelentek azoknál a cégekknél, akik a részort számára szállítottak és követelték tőlük, hogy újabb számlákat állítsanak ki. A legtöbb szállító értelmetlenül állott a kívánság előtt és hivatkozva arra, hogy a számla ki van már egyenlítve, megtagadták újabb számla benyújtását. De voltak olyanok, akik mégis hajlottak a csalók szavára, újra kiállították a nyugtát, felvették a pénzt és osztozkodtak rajta.

Az ügyészség ezek ellen is megindította a bünvádi eljárást és több vállalat ellen büntetői zárlatot rendelt el.

A Tóra előtt emlékezzetek meg a Tarbutról. A Tarbut a mi mozgalmunk gerince, mert az új jövőt készíti elő

Börne is, a politikai szabadságok legkiválóbb harcosa, aki gyermekkorának benyomásairól ezeket írta a gettóról:

„Egykor saját utcájukban laktak és ez az utca egészen bizonyos, hogy a világ leg-nepesebb darab földje volt. Kormányaik gyöngéden gondoskodtak drága egészségükről. Vasárnap este nem hagyhatták el az utcát, nehogy a részeg emberek megverjék őket. Huszonöt éves koruk előtt nem házasodhattak, csak azért, hogy gyermekeik erősek és egészségesek legyenek. Ünnepeken hat órákor este mehettek csak ki utcájukból, hogy a nap tüzétől napszúrás ne kapjanak. A városos kivüli sétáterekekről eltöltötték őket, rászorították, hogy a mezőn sétáljanak tisztán azért, hogy a mezőgazdaság iránt ébresszék fel figyelmüket. Ha zsidó végig ment az utcán és a keresztény rákiabált: Mach Mores Jud! — akkor a zsidó tartozott leemelni kalapját. Ez az udvarias figyelem arra való volt, hogy a két vallás közötti szeretet edződjék. A város bizonyos utcáiba nem léphettek be, nyilván azért, mert rossz volt a kövezet és árthatott volna gyöngye lábainak. Ilyen gyöngédek voltak a kormányok a zsidókkal szemben.”

Ez a két idézet nagyjából megmutatja a kort, belehelyezve a zsidókat. Ezen állapottól való kiemelkedés, annak előzményét és vajadásait a következő cikkek fogják ismertetni.

Szabó Imre

Take Jonescu

Romániáról és a kisantatról

Az ellenzék Argetoianu távozását is kívánja — A szocialisták állásfoglalása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A miniszterek nyári szabadságuk elteltével egymásután térnek vissza a fővárosba. Averescu és Argetoianu már hivatalukban vannak, tegnap pedig megérkezett Trancu-Jasi közmunkügyi miniszter, is. Titulescu pénzügyminisztert az adótervények végrehajtására a miniszterelnök táviratilag hívta vissza Franciaországból, Take Jonescu pedig pár nap múlva a királyi pár kíséretében fog hazatérni.

Ellenzéki körökben biztosra veszik, hogy a király hazatérése után a kormányban fontos változások fognak bekövetkezni. Ezzel szemben a kormánypárton nem látják még eléggé erősnek a helyzetet nagyobb változtatásokra, de a kormány és egyes ellenzéki csoportok tárgyalásait nagy figyelemmel kísérik. Azt beszélnek, hogy a krízis megoldására újabb az a terv is felmerült, hogy

nemcsak Take Jonescut, de Argetoianu belügyminisztert is elejtsék.

Ez a híreztetés nagyon valószínűtlenül hangzik, mert Argetoianu egyénisége és a környezetéhez tartozó képviselők csoportja sokkal erősebb, semhogy őt Averescu nélkülözni tudná.

Dr. Lupoval és Steroval, valamint Mihailacheval — akik tudvalevőleg valamennyien Take Jonescu távozását követelik — a kormány még tárgyal, de már egyre kevesebb remény van a megegyezésre. Beavatottak ugyanis tudni vélik, hogy Take Jonescu személyéhez, tekintettel diplomáciai képességeire, a király is ragaszkodik.

Take Jonescu külügyminiszter a „Figaro”-nak interjút adott,

amelyben kijelenti, hogy Romániában mindenütt teljes a rend és nyugalom. A szárazság érezhető károkat okozott a tengeriben, azonban jó buza-termésünk volt és ez a legfontosabb. Szomszédainkkal igen jó viszonyban élünk és az a véleménye a külügyminiszternek, hogy Oroszország részéről sem fogják ezt a nyugalmat megzavarni. Mi lojalitással és megértéssel vagyunk az oroszokkal szemben. Ami a kisantantot illeti, — mondotta a külügyminiszter — büszke vagyok rá, mert Közép-Európában ez a békének politikai és katonai biztosítéka.

Az ősi politikai kampányra

a szocialisták is erősen készülődnek.

Tegnap délután a szocialista párt vezetőségének ülésén résztvettek a bukaresti pártvezérek, a szakszervezetek vezető tagjai, továbbá az ország összes centrumából a szocialista szervezetek kiküldöttei. Az értekezlet megállapította a szeptemberi pártkongresszus programját, a szocialista párt egységesítésére vonatkozó intézkedéseket és a párt jövő belpolitikai álláspontját is precizizálták, a fontosabb aktuális kérdésekre vonatkozólag.

Sikeress spanyol offenzíva Marokkóban

Páris, augusztus 31. (R. T. L.) A spanyol offenzíva Marokkóban sikeresen halad előre és a felkelők pacifikálása nemsokára befejeződik.

Elhalasztották a szerb koronázást

Belgrád, aug. 31. (R. T. L.) A szeptember 12-re kitűzött koronázási Sándor király állapota miatt elhalasztották.

Im én ani li, mi li? Völm lö achsda, émtáj? Teljesítes minden becsületos zsidó ember kötelességét a Keren Hajjeszóddai szemben!

A német munkásság és a reakció leszámolására készül

Erzberger temetése — Tüntetés egész Németország — A kormány kiáltványa

— Az Uj Kelet bécsi tudósítójától —

Berlin, augusztus 30. **Erzberger** meggyilkolása kitörésre lobbantja Németország forradalmi szenvedélyeit. A német reakció újabb nyílt hadüzenete feirarta egész Németország munkásságát, amely eddig igyekezett lecsillapítani a szociális izgalmakat és minden erejével a konszolidációért dolgozott. A reakció azonban nem vett példát róla, tovább folytatta a maga véres munkáját, amelynek legutolsó áldozata **Erzberger**. Még soha államférfiu temetése nem zajlott le olyan imponáns keretek között, mint az övé. **Erzberger** temetésén százezer ember vett részt és mialatt a centrum-párti képviselő koporsóját elkisérték az utolsó utra.

Németország minden városában tüntetési a munkásság.

A tüntetésre **Erzberger** halála csak alkalom volt. Mert a demonstráció a reakció megerősödése és mindig nyiltabb terrorja ellen szólt.

A berlini munkásság tegnap Potsdamban nagy népgyűlést tartott, amelyen százharmincezer ember vett részt. A népgyűlésen megjelentek a **Hindenburg** vezetése alatt álló petroleumforrások munkásai is. A munkások és a tisztii csoportok között véres összetűzésekre került a sor.

A harcoknak két halottja és három sebesültje volt.

A munkások elhatározták, hogy a reakció elleni küzdelemre harei közösségbe egyesülnek és az összes munkáspártokat egyesítő koalíciót állítanak szembe a reakcióval.

A francia sajtó még mindig **Erzberger** meggyilkolásának a hatása alatt áll és helyesebb felismeri, hogy ez a politikai gyilkosság a monarchista rendszer híveinek, az imperialista Németország terroristáinak véres aktusa volt.

— Francia hivatalos körök a

cionizmus ellen. A „**Matin**“ hosszabb cikket szentel az arab és zsidó kérdésnek és erős hévvel támadja az angol politikát. Jellemző a francia politika félszeg helyzetére, hogy egy csapás alatt támadja az angolok pánarab és cionista politikáját, holott nyilvánvaló, hogy a kettő nem fér össze, mert a pánarab politika lehetetlenné tenné a cionista programot. A cikkirő attól tart, hogy az angol politika által feltámasztott arab mozgalom eléri Algirt és Tuniszt, ahol eddig — a cikkirő szerint — nyoma sem volt franciaellenes mozgalomnak. Hosszan kifejti, hogy az arabkérdés „elmérgesedése“ a zsidókérdés felvetésével fokozódott és így az arabok igazi érdeke nem egyezik meg az angol politikával. A zsidó Palesztina még sok bajnak lesz forrása, amint azt az az arab küldöttség bizonyítja, amelyet az angol külügyi hivatal oly mereven visszatartott. Palesztina kérdése egyébként szorosan összefügg Egyiptom jövőndő helyzetével, amely földrajzi szempontból is döntő jelentőséget biztosít Palesztina jövőjének. Végül nem szabad megfeledkezni a kereszténykérdés olyan megoldásáról, amely Franciaország méltóságának megfelel, tekintettel arra, hogy a török birodalom fennállása idején, a szíriai keresztények protektora Franciaország volt, amely ezen kötelességét most sem adta fel.

— **Zsidó földmivések Oroszországban.** Mint a „**Pester Lloyd**“ jelenti, két orosz statisztika számol be arról, hogy zsidó földmivések milyen eredménnyel dolgoznak. A statisztika készítője az „Orosz-zsidó Földmivés Vársaság“, amely célul tűzte ki a zsidók mezőgazdasági kiképzését. A statisztika szerint a zsidó földmivések száma a kommunizmus alatt nem csökkent, ellenkezőleg, a zsidó kolóniák eredményei kielégítőek. A kolóniákat a cári kormány állította fel akkor, amikor a németek közeledtek az orosz birodalom belsejébe és a fehér orosz parasztokat Belsőoroszországba transzporálták.

A „**Petit Parisien**“ megállapítja, hogy a fegyvervesztést megkövetése óta Németországban egymásután követnek el merényletet ama politikusok ellen, akik pacifista politikát csináltak. A reakció nem tud belenyugodni a köztársasági államformába és nem tud megbékélni a legyőzöttség gondolatával. A „**Matin**“ pontos kimutatást közöl a németországi politikai gyilkosságokról.

Németországban a fegyverszármot aláírása óta háromszázötvennyele politikai gyilkosságot követtek el.

Háromszázkilenc esetben a gyilkosokat nem büntették meg. **Erzberger** gyilkosairól eddig a hatóságok semmit se tudnak. A kormány százszor márkát tűsött ki annak, aki a hatóságokat nyomra vezet. A nyomozó hatóságok azt remélik, hogy ezzel a magas díjjal sikerül helyes nyomra akadni.

Németország súlyos válság előtt áll. **Erzberger** koporsóját a földbe helyezték már, a szenvedélyek azonban, amelyeket felkavart a gyilkosság, egyre erősebben lobbannak fel az egész országban.

A monarchisták és a köztársaságok utolsó és nagy mértékűre készülnek.

Ezen a mérközésen dől el, hogy Németország megtudja-e tartani a forradalom vívmányait. **Wirth** kancellár tegnap Berlinbe érkezett Frankfurtból, ma reggelre pedig minisztertanácsot hívott össze. Ezen a minisztertanácson elhatározták, hogy a német alkotmány védelmére a kormány minden rendelkezésére álló eszközrel akcióra lép. Egy kiáltványt szövegeztek meg, amelyet a kormány a német néphez intéz és felszólítja benne, hogy támogassa a birodalmi kormányt alkotmányos munkájában.

Uj egyenes adók

Az új adókat már a perceptorátusok szedik be — Beszámolták a már befizetett adót

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Titulesou pénzügyminiszter új adótörvényének teljes szövege a napokban érkezett meg a kolozsvári államtitkársághoz. Az új törvény április elsejétől kezdődőleg egész Románia területén a következő egyenesadókat lépteti életbe: 1. be nem épített ingatlanok, 2. házastelkek, 3. kitermelés alatt lévő ingatlanok, 4. kereskedelmi és ipari vállalatok, 5. nem kereskedelmi és nem ipari vállalatok, 6. fizetések, pótlékok, nyugdíjak és járulékok, 7. ingó értékek, kölcsönök, letétek, hitelek, 8. általános jövedelem után fizetendő adó.

A felsorolt adók fizetése alól csak a király és a királyi család tagjai mentesek.

Ezzel a törvénnyel az Erdélyben eddig érvényben volt magyar törvény hatályát veszti. Az új adótörvény a jövedelem bevallását is szabályozza. A most létesített adóbeszedési körzetektől — perceptorátusoktól — minden adózó bejelentési lapot kap, melyet kitöltve október elsejéig ugyanoda be kell adni. A bevallásokat egy bizottság fogja ellenőrzés céljából megvizsgálni s ezeknek az alapján fogják az adókat kiróni.

Az eddig érvényben volt egyenesadó törvény szerint az 1921. évre már befizetett adókat a kirovandó új adókba be fogják számítani olyformán, mintha azokat előlegképen fizették volna be.

„**Volt idő Angliában, amikor ujjal mutattak arra a férfire, aki nem viselte a menetszázadok khaki-ruháját; eljön az idő, mikor ujjal fognak mutatni arra a zsidóra, aki elzárta szívét népe ügyével szemben.**“ (Chaim Weitzmann. Londoni konferenciai Keren-Hajjeszód-vita.)

PISZPUS

○ **Mély emberi részvétellel** figyeljük Sándor szerb király betegségét. De milyen furcsa a politika. Még a betegség őszinteségében se lehet hinni. Mert a betegség, ha valamilyen kapcsolata van a politikával, a politikai esélyek szerint változik. Nem az emberi szervezet, a beavatkozó orvosi kéz emeli vagy esökkenti a lázmérő higanyoszlopát, hanem a lehetőségek, célok és érdekek. Ha azt olvassuk, hogy Sándor király állapota javul, akkor arra kell gondolnunk, hogy György herceg aspiráció-állapota rosszabodott. Ha Sándor király állapotának rosszabodásáról számol be a bulletin, akkor György herceg esélyei a koronára lényegesen javultak. Így harcol egy ágyhoz kötött beteg test, egy mozgó cselekvő élettel. Így harcol a politika életen, szenvedő betegségen és halálra kereszttel. Mert a politika nem ismer kiméletet és részvétet. Csak egyet ismer: a maga kiméletlen céljait.

*

(*) **Vége mégis kisütötték**, hogy mit vétet **Szász Zoltán**. Felekezet ellen izgatott, mondja azt ügyész és várja a főügyési kinevezést. A kurzus tapsol és nem hába tapsol, mert e kiváló ügyész kezében artisztikumma nemesült a hurokvetés. Vagy Nagy Albert nem értette meg a kurzus szellemét és az ügyési székben közönséges kontárók maradtak. Ez megértette. Ez nem a Varyak közönségesen gonosz rabuliztikájával dolgozott, ez a szisztéma már túlélte magát. Sőt már veszedelmes is. Mert ez a szisztéma csak rabokat szállíthat a börtönöknek. Bűnössé bolygazi az ártatlant, de nem mossa ártatlanra a bűnösöket. Már pedig a kurzusnak olyan itélet kell most, amely az ő igazát igamelja a világ előtt. Látnivaló, hogy kényes problema előtt áll az ügyész. Hiszen megvádolhatta volna **Szász Zoltán** akár gyilkolással is. De ez most némi képen erény és tendencia is kurzista körökben és ha a bíró gyilkosság miatt itél el valakit, a kurzust itéli el. Megvádolhatta volna mással is, de a kurzus ebben az esetben is csak egy itéletet kapott volna, holott neki a maga számára felmentés kell. Hát kisütötte az ügyész, hogy felekezet ellen izgatott. **Szász Zoltán** nem izgatott ugyan semmi felekezet ellen, hanem inkább védett egy felekezetet. De nem is védelmezte, csak dicserő. Hát ezt aztán nem szabad. Mert a zsidót dicserni: izgatás. A keresztény kurzus érzékeny és tulzásokra hajlik, ha ingerlik. Már pedig, ha valaki zsidót dicser, akkor a kurzus dühös lesz és zenebonázik. **Szász Zoltán** kétségteletlenül csak azért dicserte a zaidókat, hogy a kurzus dühöngjön. **Szász Zoltán** tehát nyilvánvalóan a zsidó felekezet ellen izgatott. **Szász Zoltán** bűnös, százaszor bűnös és a kurzus ártatlan, mint a ma született bárány, mert nem ő a hibás a pogromokban, hanem a **Szász Zoltánok**, akik addig dicserték a zsidót, amíg a kurzuszták közéjük csaptak. Ime, ez a véd. Igazi mesterfogás, nem olyan közönségesen gonosz rabuliztika, mint a Varyak és Nagy Albertak ügyési kontárkodása. Aki pedig azt hiszi, hogy az ügyész nem a zsidó felekezet, hanem a keresztény felekezet ellen való izgatással vádolja **Szász Zoltán**at, az nagyot téved, mert ilyen butaságra még a legtehetségesebb kurzista ügyész sem képes.

*

(*) **A jó öreg Pester Lloyd** a külföld számára íródik. Valahányszor Magyarországon a hatalmon levők meg akarták mutatni kinaszkizrozott ábrázatukat a külföldnek, ezt az akaratukat a **Pester Lloyd** hasábjain mindig megeselekedték. A **Pester Lloyd**ot ezért a külföld már nem is gyanakodva nézi, hanem azzal a becézó jóindulattal, amivel a hamis emberek vallait szokás megveregetni. Legutóbb gróf Bethlen István Magyarország miniszterelnöke próbálkozott olyan arculatban mutatkozni külföld előtt, amit mi nem akarunk itt jellemezni: beszéljen ő maga helyett. Ezeket mondotta: „Mindenkinek joga van az élet legfőbb javaira és mindenkinek kötelessége, hogy részt vegyen az államfenntartó munkában. Nincs különbség polgár és polgár között, de követeljük, hogy a haza iránti hűségben és kötelességteljesítésben mindnyájan egyenlők legyünk.“ Ezeket mondotta a kiváló férfiú a külföld számára. „Polgár és polgár között sehol különbség nincs“ — Magyarországot kivéve. Ezt mindenki tudja a külföldön.

A wiesbadeni tárgyalások eredményei

Aláírták a jóvátételi egyezményt — Wirth kancellár Felsősziléziáról — Ishii vicomte jelentése — Török sikerek

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, augusztus 28. *Loucheur*, francia jóvátételi miniszter és *Rathenau*, német jóvátételi miniszter befejezték tárgyalásaikat. Az egyezmény, amelyet megkötöttek, az újjáépítéssel kapcsolatos pénzügyi kérdésekre vonatkozik. Az egyezményt mind a két fél azzal a feltétellel írta alá, hogy érvényességéhez a jóvátételi bizottság hozzájárulása szükséges. Az ipari anyag helyreállítás, a vasúti anyag pótlása, a fémáru pótlás, a marhaszállítás és az ezekkel kapcsolatos kérdések egyelőre függőben maradtak. Azokat későbbi tárgyalások fogják szabályozni.

Wirth kancellár a frankfurti katolikus nagygyűlésen nagy beszédet mondott, amelyben kitért a felsősziléziai kérdésben is. Kijelentette, hogy Felsősziléziát Németországnak okvetlenül meg kell kapnia, mert a felsősziléziai szénbányák és ipari termelés nélkül Németország képtelen a szövetségesekkel szemben kötelezettségének eleget tenni. Németország nyugodtan várja be a népszövetség döntését. Londonból érkező hírek szerint Anglia is megkezdte csapatállításait Felsősziléziába. Tíz-néhát angol ezred indult Danzig felé, hogy bevonuljon Felsőszilézia semleges zónájába és ott a szövetséges csapatokkal együtt fenntartsa a rendet.

A népszövetség megkezdte tárgyalásait. A felsősziléziai probléma azonban sokkal súlyosabb, sem hogy azt néhány napi vita után úgy lehessen megoldani, hogy Németország és Lengyelország kívánságait kielégítse. A genfi körök véleménye szerint a népszövetség sem fog tudni megbirkózni ezzel a feladattal. Általános az a féltékenység, hogy a német reakciók megmozdulása Lengyelország esélyeit megjavította. A felosztási tervet az *Ishii* párisi japán követ készítette el. A népszövetség tanácsa egyhangúlag tudomásul vette *Ishii* vicomte jelentését. A legközelebbi ülést csütörtökön tartják, hogy addig idejűk legyen az okmányokat tanulmányozni.

A kisázsiai front eseményei kialakulóban vannak. A törökök az Angora melletti harcokban súlyos csapást mértek a görög csapatokra. A török győzelem az egész frontra hatással van. A görögök kénytelenek visszavonulni a törökök előrenyomulása elől. A helyzet képe teljesen megváltozott: most a török hadsereg a támadó, a görög csapatok kizárólag a védelemre kénytelenek szorítkozni. Kemal hadserege elfoglalta Andabikeit és Inikolt és előnyomul Pasker Inenmi felé. A görögök ellenállása gyengül.

— **A kínai zsidók.** A „Peking Times” rövid cikke közli, hogy Kai-Feng Fuban a kínai zsidóknak sikerült újra felépíteniük zsinagógájukat. A kínai zsidók száma nem nagy s hogy autochtonok-e, vagy bevándorítottak, nem lehet megállapítani, mert hagyományaik e téren elmosodottak. Teljesen „kínai” benyomást keltenek, ruházatuk a kínai népviselet. Életmódjukban egyébként szigorúan megtartják az előírt zsidó ritust. Újabb bevándorított európai zsidók szervezték ezeket a „tiaukin-kiau”-kat, ahogyan a kínaiak őket nevezik.

— **A román erdőtervények egyesítése.** A kolozsvári erdőszeti kongresszus, amely augusztus 28-án nyílt meg, kimondotta, hogy a Románia területén lévő erdőszeti hivatalokat országos egyesüléssel tömöríti. Az egyesületbe nem csak mérnökök léphetnek be, hanem az erdőszettel foglalkozó összes alakulatok tagjai is. A kongresszus bizottságot fog kiküldeni, melynek feladata lesz a kormánytól közbenjárni, hogy Románia különböző részeinek erdőszeti törvényeit oly egységes törvényre módosítsák, amely az összes erdőszettel foglalkozók érdekében megfelel.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	.. .. .	877
Kiadóhivatal	.. .. .	844
Zs. H. Sz.	.. .. .	558

Fischok Icht testamentuma

Huszonöt ezer zsidó élt az ukrainai *Jesszevelgradban*. Négyezret megölték a fehérek, egy pár ezer börtönbe került, a többi megmenekült. De csak a megtelen életüket mentették meg. Országból országba vándorolnak most csak a földönfutók, halálrahajszoltan és reménytelenül.

Egy Brailából érkezett levélből vesszük eszet az adatokat. A levelet a brailai nagy zsidó költősség főkéntora: *Fischok Icht* írta. *Rabets Benjamin*nak, a kolozsvári ortodox hitközség főkéntorának. Olyan ez a levél, mint egy fejezet valamely memor-könyvből. Csupa létségszámok, jajongás. Mártyirok csontokla merednek ki belőle és zárt kapukat döngel. Nyissátok ki a kapukat! Nyissátok ki a mi kapuinkat. Élni akarunk.

Ezt a *Fischok Icht* csoda mentette meg a haláltól. Ő maga így írja le:

— Falhoz állítottak, ez volt a vesztőhely. Hat katona állt vigyázz állásban és várta a parancsot. A parancsnok körülnézett: rendben van-e minden. Mindent rendben talált. Minden egy körben, ahogy meghagyta. Ott voltam én, ott voltak a nővérek és ott volt a nézőközönség is: a feleségem és a négy gyermekem. A parancsnok azokat nézte: marcongolja-e őket a rettegés? Resakotnek-e az iszonyattól? Az asszony ajándozott, a gyerekek a hajukat tépték, hát ez tetszett neki. En a halált várom. A parancsnok még nem vezényel. A katonákra támad, hogy ostobák. Jó kabátja van a zsidónak, csak nem akarják ályuggatni. Meztelenre kell vetköztetni a zsidót. Azán hozzám lép: Kívánsz-e még valamit? Azt mondom: bucsuzni szeretnék a családomtól. A parancsnok bólint. Nem bánja. Persze, hogy nem bánja, legalább tovább tart a halálos kilődösöm. Beszélhetek. Beszélni kezdek. Magamról akartam beszélni, nem tudtam. Róluk akartam beszélni, nem tudtam. Minden kiontott zsidó vér az én torkomat fojtogatta akkor. Azok áldást vártak tőlem és én csak egy pár szót kiálthattam feléjük: Asszony! zsidókká nevelé a fiaimat és ti meg Erec *Jisrael*ért dolgozzatok! A katonák kösben letépték a ruhámat. A kabátomból kiesik egy kartonlap, a kántorszövetség igazolványa. A parancsnok fölkapja és olvassa. Hirtelen a katonák felé fordul: erre nem vesztegetjük a puskagolyót. Ebben az irásban az áll, hogy szent ember, mint náknak a pápa. Zsidó pápa. Hát est nem bántathatjuk. Nem is bántottak. Csak megrugdosáltak, de nem bítek meg...

Igy menekült meg *Fischok Icht*, aki most főkéntor Brailában. Csoda mentette meg a haláltól, de a részvétünket nem csak a kiállott szenvedésekért érdemli meg, hanem zsidó állhatatosságáért is, amelyet nehéz óráiban tanúsított. Az a pár szó, amit testamentumának szánt a fiainak, üzenet az egész zsidóságnak. Üzenet azoknak is, akik a zsidóság ügyeit intézik most *Karlsbadban*:

— **Erec *Jisrael*ért dolgozzatok.** Én nem csak *Fischok Icht*nek, minden ukrainai vortanunak ez a testamentuma: **Erec *Jisrael*ért dolgozzatok.** Azok a csontokla, amelyek ukrainai sírokból meredeznek ki felé: a mi kapuinkon dömbölnék. A földönfutók elfáradtak, nyissátok meg *Cion* kapuit! A hazátlanok hazát akarnak.

— **Egy vasútvonal átépítése.** Ermi-hályfalva és Nagyvárad között eddig harmad-rangu vasútvonal volt, amelyen csak meghatározott jellegű vonatok közlekedtek. A bukaresti közlekedésügyi minisztérium rendelkezése szerint ezt a vonalat elsőosztályúvá fogják átépíteni, hogy gyors és tehervonat elbírására legyenek alkalmasak. A fontos utvonal átépítésével a csehszlovák állammal való vasúti összeköttetés tökéletesebbé válik.

— **Miai szertartás Sinajában.** Csütörtökön, szeptember elsején a kormány tagjai Sinajában minisztertanácsra gyűlnek össze. A minisztertanácsra jelen lesz dr. Groza Péter erdélyi miniszter is, ugyszintén a kormánytagjai, akik mostanában Erdélyt és Bányát meglátogatták. A földművelésügyi és igazságügyi miniszterek kolozsvári látogatása tehát minden valószínűség szerint halasztást fog szenvedni, de Groza miniszter, mihelyt módjában lesz, vissza jön Kolozsvárra és folytatja abbahagyott itteni munkáját.

— **Morini szerb miniszter Bukarestben.** Bukarestből jelentik: Morini szerb közlekedésügyi miniszter Caracostea államtitkár kíséretében ma délután különvonattal Bukarestbe érkezett. A Pallas A-hetében bankettet rendeztek tisztelőtára. A miniszter holnap Konstanzába utazik, ahonnan vissza fog térni Belgrádba.

— **A budapesti román konzulátus nem ad vizumot.** Budapestről jelentik: A román konzulátus megszüntette az utlevelek láttamozását. Ez az intézkedés a román kormány utasítására történt és addig fog tartani, míg a magyar kormány azt a háromszáz román állampolgárt, akiket ártatlanul mindenféle ürügy alatt fogva tartanak az ország különböző börtöneiben, szabadláb a nem helyezetteti. (RTL)

— **Károly exkirály Spanyolországban telepszik le.** Madridból jelentik: Károly exkirály végleg Spanyolországban telepszik le. Családja azonban egyelőre Svájcban marad.

— **Román-jugoszláv vasúti tárgyalások.** Bukarestből jelentik: A román és szerb közlekedésügyi bizottságok befejezték tárgyalásaikat és ma délelőtt aláírták a jegyzőkönyvet. A bizottságok a Mehádia—Szemendria vasúti hidon kívül, amely a belgrád-bukaresti nemzetközi vonalat fogja összekötni, egy másik vasúti vonal építését határozták el és pedig Craiova, Gruia, Rahovo, Negotin, Pasarovatz és Belgrád városokon át, egy új Dunahiddal Gruia és Prahova között. A bizottság megállapodott a két ország között a táviró és táviró-összeköttetés kérdéseiben, valamint a légi posta- és személyközlekedés létesítésére. Az aláírt egyezményt mindkét kormány elé terjesztik ratifikálás végett.

— **A Habsburg-birtokok felosztása.** Bécsből jelentik: A volt uralkodóház jószágainak átvételére folyó munkálatok serényen folynak az illetékes osztrák hivatalokban. A schönbrunni kastélyt és állatkertet az állam már a lefolyt hetekben átvette. A park Meidling felé eső részén levő Schleichitz és Sieberer villákat a hadirokkant-alapnak adták át hasznélvezetbe. A Belvedere-kastélyt is átvette az állam. A schönbrunni, a Belvedere, a bécsi Hofburg kertjeinek, Volksgartennek és a volt udvari muzeumok előtt lévő kerteknek az átvétele szeptemberben fog megtörténni. Az udvari kertek schönbrunni igazgatósága állami hivatallá fog átalakulni. Laxenburg, az Augarten és a linzi vadaskert a hadirokkantaké lesz. A Prateri hasznélvezetbe kapja a rokkantalap. Hötzendorfot a háboru legsajnálatra méltóbb áldozatai, a hátgerinélvés folytán megbénultak vették birtokukba. A bécsi Hofburgot szeptemberben veszi át az állam. A salzburgi és innsbrucki rezidenciák is az állam tulajdonába kerülnek. Heilbrunn a salzburgi rokkantaké lesz. Októberben az összes formalitásokat elintézik, úgy, hogy akkor a likvidáló udvari igazgatás végleg meg fog szűnni. A volt udvari jószágok központi igazgatását a kereskedelem- és építésügyi minisztérium fogja átvenni.

— **Zaharopol kereskedő gyilkosait kinyomozták.** Bukarestből jelentik: A rendőrségnek ma sikerült kinyomozni Zaharopol nagykereskedő gyilkosait, akik a kereskedőt néhány hét előtt megölték és testét feldarabolva egy zsákban a Dimbovica folyóba dobták. A rendőrség a gyilkosok neveit a nyomozás érdekében egyelőre nem közli.

— Adakozzunk a zsidó diákménzarára! Az Új Kelet vasárnapi számában megjelent egy cikk a zsidó diákménza anyagi válságáról. A kétségbeesés hangján emlékeztet meg arról a türethetetlen nyomorról, amelyben a Kolozsvárra szakadt zsidó diákok sanyalódnak. Nem kevesebbről van most szó, minthogy abban az esetben, ha a menza az őszel meg nem nyílik — amire a teljes pénzhiány következtében erős a kilátás, a zsidó diákság kenyér nélkül marad. Ez olyan katasztrófális körülmény, amely mellett az erdélyi zsidóság nem haladhat el közönnnyel. Segíteni kell a diákságot okvetlenül és pedig minél előbb és határozottabban. Felhívjuk az áldozatkész zsidóságot, adakozzon minél nagyobb számban a zsidó diákménzára. Az adományokat kérjük a című „Közgazdasági Bankhoz” — Unió-utca elküldeni. A beérkezett összegeket az Új Kelet útján nyugtázza a menza.

— Házasság. Porgess Szerénköt Hidalmásról eljegyezte Salamon Ámin földbírtokos Kolozsvárról. (Minden külön értesítés helyett.)

Porgess Reginát Hidalmásról eljegyezte Luszely Mihály kereskedő Kolozsvárról. (Minden külön értesítés helyett.)

— Vasúti karambol Olaszországban. Rómából jelentik: Seglioneban tegnap nagy vasúti összeütközés történt. Egy tehervonat beleszaladt egy személyvonatba. A katasztrófa 37 halottja és 117 sebesültje van. A sínek 280 méternyire felszakadtak. A forgalom a vonalon teljesen szünetel.

— Befejezték a földosztást. Bukarestből táviratozzák: Az Indreptarea jelenti, hogy a földosztás szeptemberben mindentűt befejeződik úgy, hogy mindenki még őszel megmunkálhatja saját földjét.

— Az aradi diákpör. Nagyszombatból jelentik: Szeptember elsején kezdő tárgyalni a széchenyi hadbírósnak annak a 82 aradi magyar diáknak a bűnperét, akiket államellenes cselekedetek miatt tartóztattak le s akik tagjai voltak az irredenta magyar egyesületeknek.

— Melnárak kongresszusa. Az erdélyi és bánáti Malomzöveltség kongresszust hívott össze Kolozsvárra. A kongresszuson, amelynek időpontja még nincs kitéve, a világban levő malomipar talpraállításának módjairól fognak határozni.

— Négy turista lezuhant a Grossglocknerről. A gráci „Tagesspost” jelenti: Oberwalden mellett két ismeretlen nevű és ismeretlen nemzetiségű turista egy járatlan úton meg akarta mászni a Grossglocknert. A nagyon veszélyes és meredek hegyoldalon mindketten lezuhantak. Az egyik szörnyet halt, a másik még három napig segítségért kiáltozott, de a szerencsétlenség színhelyét nem lehetett megközelíteni. Egy négy turistából álló expedíció megkísérelte, hogy segítségére menjen a szerencsétlen fiatal embernek és nagy nehézségek árán meg is közelítették, de közülük is lezuhantak ketten és szörnyet haltak. Tegnap újabb expedíció indult el, hogy legalább a szerencsétlenek holttesteit eltemesse.

— Lefogyezett orosz katona. Bukarestből jelentik: Egy szovjetellenes banda Mahno hetman vezetésével a bolsevikokkal vívott heves harcok után kénytelen volt visszavonulni és az üldözés elől átmenekült a Dnyeszterre. A banda hetvenhét tagját román csapatok rögtön lefogyverezték és internálták. A hetman, aki könnyen megvan sebesülve, neje is követte. Egy bolsevista csapat, amely Mahnot üldözte, ugyanazon ponton átkelt a Dnyeszterre. A III. grancsárzsed egy százada az üldözöket hárította és lefogyverezte.

— Korozsán Tódort is elfogták. Tegnap éjjel hozták vissza Kolozsvárra az ügyesség fogházából megszökött két vészedelmes betörőt, Jolnek Bélát és Szabados Józsefet, akiket két temesvári detektív fogott el. Velük együtt megkerült a harmadik szökevény, a féllábu Korozsán Tivadar is, akit Aradon tartóztattak le. Korozsán viaszszállítására a rendőrség megette az intézkedést.

— Karisbadi porcellánárú. Bindskopf préselt árujárú és csak táblaáruvág érkezett nagy mennyiségben Fischer áruüzletben Cluj, Piata Unii 12.

— Az első akasztás Pécsen. Pécsen magyar tisztok a nyílt utcán leszárták dr. Schwartz Vilmos városi főorvost, aki soha saramiféle mozgalomban részt nem vett. A fehér tisztok valószínűleg összetévesztették a pécsi szocialista párt hasonlónevű ügyészével, aki azonban már Jugoszláviában tartózkodik. Az első akasztás tegnap történt. A gyorsított eljárás alapján tegnap akasztották fel az ügyesség udvarába Kovács-Nyakas Józsefet, aki a szocialista rezsim alatt városi rendőr volt és a város átadásánál az utolsó percig teljesített szolgálatot. A város átadása után nem volt ideje már elmenekülni, mert a fehérekkel egy huron pendülő rendőrségi lefogták és átállították az állami ügyesség fogházába. Kovács-Nyakas József felelősségi állítása szerint egész szolgálati ideje alatt a legpéldásabb magaviseletet tanúsította. Az ügyesség azt a vádat emelte ellene, hogy a kommunai alatt a Csoray-közlönynek tagja volt.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddis-tókról! Adakozzatok a Tarbutra!

KÖZGAZDASÁGI

Mért drága a selyemárú

A bukaresti kereskedők előnyös helyzete az erdélyiekkel szemben

— Az Új Kelet tudósítójától —

Régi panasz az erdélyi kereskedőknek, hogy a behozatali kedvezményekben nem részesednek arányosan a régi királyságbeli, elsősorban a bukaresti kereskedőkkel. Ennek egyenes következménye az, hogy egyes árucikkek Erdélyben feltűnő magas áron kerülnék eladásra, sőt ez a viszás helyzet az egész romániai piacon érezteti hatását.

Köz tudomásu például, hogy a selyem és félselyem árak, mint luxuscikkek behozatala általánosságban tilos és csak külön behozatali engedély alapján lehetséges. Már most — ismeretlen okokból — az a helyzet, hogy erdélyi kereskedők nagyon ritkán, vagy egyáltalán nem kapnak ezekre az árukra behozatali engedélyt, a bukaresti kereskedők viszont minden nehézség nélkül jutnak hozzá. A selyemárut így kizárólag a bukaresti cégek importálják, az erdélyiek töltik második kézből kénytelenek megvásárolni. Erdélyben bizonyos ármegállapító rendelkezések vannak érvényben, amelyek a kereskedőknek 20 százalék haszon és 5 százalék szállítási költség felszámítását engedélyezik. Ezzel és az importáló cégek által díktált árakkal együtt a selyemárú olyan magas áron kerülnék a vevőközönség kezébe, amelyek egyáltalában nem állanak arányban a külföldi árakkal. A vevőközönség tehát igyekszik szükségleteit főleg illegális úton, közvetlenül a külföldön beszerezni, ami kétségtelenül súlyosan érinti kereskedőinket.

A vevőközönségre mindig igen jó hatású kereskedelmi verseny az a lehetetlen helyzet kiküszöböl. A bukaresti kereskedők, tekintettel arra, hogy elsőkézből kapják az árut, lényegesen olcsóbban árusíthatnák ezeket a cikkeket, de mert az erdélyi kereskedők velük nem versenyezhetnek, kénytelenek ugyanolyan árukat tartanak fenn mint az erdélyiek. Ha mindebből hozzászámítjuk, még a lehetetlenül magas vámterhelést, amely egyes szöveteknek méterenként 100 leire is rug, könnyen megérthetjük: miért kell az erdélyi, de az egész ország vevőközönségének is a selyem és félselyem árúért a külföldihez viszonyított aránytalanul drága árukat fizetni. A selyem és félselyemárú, bár mint lényegesen cikk szerepel a behozatali és kiviteli tabellákban — a női ruházódáshoz szinte nélkülözhetetlen cikk és drágasága főleg az intelligens középosztályt sújtja. A most meginduló őszi szezonban aktuálissá vált ez a kérdés és helyénvaló lenne, ha a kormány radikálisan vetne véget ennek a lehetetlenül viszás helyzetnek.

Méretrend-ajánl. Hézaggódi szaklapot ad ki a „Brassói Lapok” nyomdavállalata. Gál Jenő CFR. ellenőr szerkesztésében „Utazás és szállítás” címen havonként megjelenő lapot indít, amely teljesen azonos szöveggel román és magyar nyelven számol be a menetrendváltozásokról és a teherszállítási rendelkezésekről. A szeptember elsején meginduló folyóirat minden kereskedő és iparvállalat részére nélkülözhetetlen. A lap előfizetési ára 6 számmra (fél évre) 20 lei, 12 számmra (egész évre) 40 lei, egyes szám ára 4 lei s megrendelhető a „Brassói Lapok” kiadóhivatalában.

További kedvezmények a petroleumszállításban. A Monitorul Oficial aug. 28-iki 117. számában miniszteri rendelet jelent meg a petroleumszállítási kedvezmények kibővítéséről. Eszerint azok a petroleumszállítványok, amely a már régebben megadott 45 százalékos kedvezményt élvezik, ezután az állami külön petroleumszállító vonatokon is továbbíthatók. A nyersolajszállítványok, amelyek a petroleum finomítók címére szólnak, 80 százalékos vasúti kedvezményben részesülnek.

A bolgár kormány megsemmisítette a román petroleumszállítási szerződéseket. Bukarestből írják: A szófiai román követ közbenjárására annak idején több petroleumszállítási szerződést kötött a bolgár államvasutak petroleummal való ellátására. Ezt a szerződést most a bolgár kormány megsemmisítette és nyilvános pályázatot fog kiírni. A bukaresti sajtó a román petroleumipar mellőzését Rascanu szófiai román követ rovására írja.

Megszűnt kiviteli illetékek. Bukarestből jelentik, hogy a szesz, meszet és sört mentesítették a kiviteli illetékektől.

Élelmiszerek kiviteli díja. A kivételre kerülő élelmiszerek vámterheit a kivételképpen állapították meg vagononként. Maláta 1500 lei, árpa 1500 lei, tengeri 1500 lei, zab 2000 lei, búkköny 500 lei, borsó 400 lei, köles 1200 lei, bab 2000 lei, sárgamustár 300 lei.

A földművelésügyi minisztérium vetőmagvakat ad el. Bukarestből jelentik: a minisztérium felhatalmasta a földművelésügyi minisztert, hogy a rendelkezésére álló mindennemű vetőmagot és állatot eladhasson. Elsősorban a hatóságok és szövetkezetek szükségletét elégítik ki.

Valutapiac:

Bukarest, aug. 31. Márk 96-95, leva —
font sterling 817-96, francia frank 668-66, svájci frank 1488-30, Olasz lira 898-26, drachma —
dollár 89-80, arany —, ezüst —, ozt. kor. —
Cseh korona —, székely —
Napoleon —, lengyel marka —, dinár —, török lira —

Szensációs kedvezmény!

Négy hónapig

szeptember 1-től december 31-ig
kapja az ÚJ KELETET és

ingyen

ajándékkeppen az ÚJ KELET ÉVKÖNYVÉT, melynek bolti ára 50 lei lesz, ha behűld 120 LEI előfizetési díjat. Ne mulassza el ezt az alkalmat és finanss eld a legolcsóbb, legtartalmasabb napilapra: az ÚJ KELE

Páris, aug. 31. A lei árfolyama u. b. l. esett. 15 centimesmal jegyezték.

Bécs, aug. 30. Lei 1252 1/2, dollár 1063, belga frank —, francia frank 8260, svájci frank 18150, holland forint 334 1/2, dán korona 170 1/4, jugoszláv korona 2346, norvég korona 189 1/4, svéd korona 22770, szokol 1264, leva —, lira 4530, márka 1241, lengyel marka 8675, font sterling 3905, rubel —, magyar korona 27225.

Prága, augusztus 30. Lei 9675, dinár 18125, márka 97 1/2, leva 67, svájci frank 1488 1/2, norvég korona 1119 1/4, dán korona —, svéd korona 1819 1/4, lira 357, francia frank 601 1/2, font sterling 311, dollár 83, osztr. kor. 755, belga frank —, lengyel marka 235, holl. for. 2649 1/2, magar kor. 2060.

Berlin, aug. 30. Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 116830, Kopenhága 1478 1/2, Stockholm 185310, Helsingfors —, Róma 86830, London 31615, Newyork 85110, Páris 68530, Zürich 145850, Madrid —, Bécs 1028, Prága 10205, Budapest 2202, Bukarest 101.

Zürich, aug. 30. Bukarest 695, Berlin 680, Amsterdam —, Newyork 588, London 2170, Páris 4570, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága 101 1/4, Stockholm 127 1/4, Kristiania 80, Madrid —, Prága 695, Budapest 152, Zógráb 325, Buenosayres —, Varsó 21, Bécs 70, osztr. leb. kor. —.

Budapest, aug. 30. Lei 472-492, font ster. 1460-1480, leva —, dollár 337-397, francia frank 3050-3125, márka 450-460, lira 1650-1670, osztr. kor. 35 1/4-36 1/4, rubal 43-44, svájci frank 6625-6725, szokol 465-475, dinár 840-861, lengyel marka 14 1/2-15 1/2, napoleon —.

SPORT

A ligadöntő rejtelmeiből. A kolozsvári sportszövetség legutóbb megsemmisítette a Haggibbor—MTK ligadöntő mérkőzést azon a címen, hogy mindkét csapatban két-két igazolatlan játékos szerepelt. Tudni kell azonban, hogy a négy játékos a két egyesület megbízottainak előzetes megegyezése alapján játszott, a megállapodást jegyzőkönyvbe foglalták és a jegyzőkönyvet a sportszövetségi elnökök és az előadóknak a mérkőzés előtt benutatták. A mérkőzést a Haggibbor megnyerte, a szövetségi intézőbizottság pedig, amely a mérkőzés megtartásához előzőleg hozzájárult, hitelesítette az eredményt és a Haggibbor ligabajnoknak jelentette ki. Amde megjött a marosvásárhelyi sportegylet egyik vezető embere, aki a vezetőségnek kiprovokálta a már jóváhagyott ligadöntő megsemmisítését, ezt a neveléses és a sportvezetőségi a komolytalanság veszedelmével fenyegető határozatot. A hajánál előráncigált különös ügyet csak a következmények teszik érthetővé. A Haggibbor és az MTK eddig csak Kolozsváron találkoztak és a mérkőzések mindig az MTK vereségével végződtek. A két egyesület már régebben tárgyal egy Marosvásárhelyen rendezendő Haggibbor—MTK meccs ügyében és tekintettel arra, hogy a két csapat Marosvásárhelyen még nem játszott, kétségtelen, hogy ez a mérkőzés Marosvásárhely egyik legnagyobb sportszénzációja lenne. Éppen ezért a mérkőzésért a Haggibbor — a várható bevételnek — megfelelő összeget kívánt. Az MTK részéről már igen alkalmas ajánlatok történtek és tekintettel a barátságos jogviszonyokra, hamarosan létre is jött volna a megegyezés. Ekkor érkezett meg Kolozs árra az MTK elnöket vezetője, hogy diplomáciai tehetőséget megcsillogtassa. El is érte, hogy a ligadöntőt megsemmisítették. Ettől azt remélte, hogy a Haggibbor—MTK mérkőzést esetleg Marosvásárhelyen játszik le: erre tett is indítványt a szövetség nevezetesen, ennek a keresztülhajszolása azonban már lehetetlen volt. Folytatta tehát a tárgyalásokat a Haggibborral, a Marosvásárhelyen rendezendő barátságos mérkőzésre, de az eddigi tárgyalásokban szerepet ösztönzői lényegesen kisebb összeget ajánlott fel, viszont ennek ellenében a szóban forgó sportfőnök azt is felajánlotta, hogy amennyiben a kisebb összegért hajlandó a Haggibbor Marosvásárhelyen az MTK-val barátságos mérkőzést játszani, úgy az MTK lemondja az újabb ligadöntő mérkőzést a Haggibbor javára. Értésülőnk szerint a Haggibbor nem fogadta el az ajánlatot és megfontolással tárgyalva teszi, hogy egyáltalán figyelembe vegye-e a ligadöntő fura megsemmisítését.

Nagyszében: Jehuda—Internacionale 4:1. A revansmérkőzést a Jehuda imponáló fölényrel nyerte meg.

Felhívás a Haggibbor atlétáihoz. A Haggibbor atlétikai szakosztályának ifjúsági és törpe tagjai közül azok, akik a KAC szeptember 16. és 17. éjén rendezendő országos versenyén részt akarnak venni, jelentkezzenek pénteken délután 5 órakor a sporttelepen Moskovits Andor intézőnél.

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR: MAGYAR SZÍNHÁZ

Csütörtök: A hattyu. (Ujdonság, előszőr. Premióre-helyárakkal. A premióreberlők helyeit hétfő délig fenntartja a pénztár.)
Péntek: A hattyu. (Másodszor. Rendes helyárakkal.)
Szombat: Tosca. (Dr. Bródi Miklós a Takács Mihály szerződött tagok bemutatkozása. Opera-helyárakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Vasárnap d. u. 3 és fél órakor: Gróf Monte Cristo. (Mérsékelt helyárakkal.)
Vasárnap este fél 8 órakor: Falu rossza. (Hajnal Klári szerződött tag első föllépésével. Rendes helyárakkal.)
Hétfő: A hattyu. (Ujdonság, 3-adszor. Rendes helyárakkal.)
 A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

A színház irodája **Mirel:** Hattyu. Ma este lesz a bemutató előadása Molnár Ferenc gyorsan világhíressé lett új darabjának, a Hattyunak. Gondos előkészületek előzték meg az idei évadnak ezt az első premiórejét. Pénteken másodszor, hétfőn pedig harmadszor adják a Hattyut. Ezeket az előadásokat rendes helyárakkal tartják meg. — Falu rossza. Vasárnap este népszínmű előadás lesz a magyar színházban. Tóth Ede klasszikus Falu rossza kerüli színe s ennek az előadásnak a keretében fog bemutatkozni Hajnal Klári szerződött tag Boriska szerepében. — Tosca. Nagy az érdeklődés az első operáest iránt: Szombaton Puccini Tosca-ját adják, Cavaradossi szerepében az új tenoristával, Takács Mihállyal.

A meggők műsora: Egvetem-mozgóban, csütörtökön csak egy napig, a Gaumont-gyár izgalmas drámája, Szenevdeyek vihara. Péntek, szombat, a Gloria-filmgyár remeke, Az anyasziv, dráma. Főszerepekben Regős Mária, Géth Sándor és Bojda Juci. Az Anyaszivről, a legszentebb, legnemesebb emberi érzések csodás forrásáról szól ez a gyönyörű film. — Uránia-mozgóban: Csütörtökön az amerikai Lux-gyár izgalmasan érdekes cow-boy filmje. A honkeresők. Egy fiatal farmer a rengelegben új otthon keres családjának. Felesége később indul utána, postakocsin. Utközben indiánok támadják meg, kiket titkon egy fehér csikós vezényel, egykori udvarlója. Jim úgy lép föl, mint szabadító, de csakhamar szerelmével kezd üldözni. Nelly erre éjjel elszökik. A házat ahová menekül, indiánok és Jim megtámadják, csak az odasiető katonai csapatok mentik meg, heves harc után.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.
 Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (v. Str. Páris) József-aj. 45
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Előkiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.
Hivatal: Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

As Uj Kelet előfizetési árai:
 Hét évre 360 — L. Negyed évre 100 —
 Fél évre 200 — L. Hét napra 40 —

NEUMANN M.
 férfi fiú- és leányka-ruha áruháza
 CLUJ—KOLOZSVAR, — FÖTER.
 Fresko férfi-öltöny tiszta gyapjú Lei 750.—

A legjobb rum-essencia 65 lei,
más essenciák 75 lei kg.-ként!
 árban kaphatók
Glück Henrik gyárában
 Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253
 (volt Kolozsvári-u.) 74

„UNIREA“
 Societate anonima pentru industria de bonboane biscuiti etc. si cartonaje
FOST „TÖRÖK“ S. A.
 STRADA ANTOU PANU No. 6. — CLUJ
 FOST KRIZA-U. No. 6. Telefon 7-57

Legolcsóbb bevásárlási forrás

Női-, férfi-, gyermek-harisnyák, fehérneműk, szalagok, himzések — nagy választékban —

IMRE LAJOS

üzletében, Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi-és Szép-utca sarok)

Mielőtt vásárol, tekintse meg kirakataimat!

Mindenféle porcellánárukat, kristályfehér üvegarukat, kőedényt és táblaüveget azonnal szállítunk
Ornament üveg és kift érkeztek!
Szerezze be lámpáru szükségletét
Komlós Testvéreknel
 ORADEA-MARE — NAGYVARAD
 Kérjen árajánlatot

Grünwald és Péchy
Üvegcsiszolda, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata
 Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!
 Készít mindenféle csiszolt burorüvegeket és tükröket, tükrök ujrakoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden mérettől valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára

Legolcsóbb bevásárlási forrás!
DEUTSCH K. I.
 üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
 Telefon 71 Interurban
 Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmi- és konyhaberendezési cikkekkel.

PRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Yntagokból bevétel 2 lel. Legkevesebb szeptember 1-én 10 lel.

Temesvár. Gyere haza

Házikisasszonyt keres puztára magános ur. Sürgős ajánlatot kiadói-vatába kér. 2498-1

Ich suche einen jungen Mann als Erzieher zu 2 Klader 8 Klasse. Hebräisch-kenner bevorzugt. Salomon Samuel Kaufmann, — Aranyosgyóras.

Délelőtti könyvelő, irodai állást, olemisták, po gáristák, kereskedelmisták tanítását vállalom. Leveleket „Akadémiai hallgató” jellegre kiadói-vatába.

Intelligens társalkodót keresek két leányt leányom mellé. Zsidó vallású. Özv. Ullmann Sándorné Nagyvárad, Nagypiac-tér 11.

Románul, németül és magyarul beszélő fiatal asszony megfelelőt foglalkozást keres. Cím a kiadói-vatában.

Megérkeztek a „HERCULES” cipőruházba Str. Reg. Ferd. 5 nagy választékban női- és férfi cipők

Utlevélek Mátzmozdát leggyorsabban, garanciával elintézek. Ertekezni Rosenzweig szobájában, Str. Julia Maria (Deák Ferenc-utca) 6. 2351-1

Keresek 1st. nevelőnőt egy V-ik és egy II. gimnázista vagy polgári leánygyermekem mellé. Német tudás megkívánatik. — Német anyanyelvű előnyben. Gröbberger Isidor, Tanka. 2420-1

Egy nő varrógép és egy talpiga olcsón eladó. — Györgyfalvi-ut 17.

Orvostanulmányok első éves tankönyvek, műszerek, kötény eladó. Berzel vezérlő, Kolozsvár.

REA vérmegújító, kiegészítő, az ivóvízbe keverve meg a pártán gyógyhatású — fröccs csikó húsait — kitűnő vitamin-tartalommal — vasatpótló (Kisvándor-telep, Moersdorf) kapható minden mennyiségben a

Rózsa nagydrogeriában Cluj-Kolozsvár, Piata Unirii 96 (Mátyás kir. tér) — 1206

Kerestünk azonnali belépésre egy szorgalmas

kereskedő segédet

Ajánlatok fizetési igény és eddigi működés megjelölésével WEISZBURG JAKAB FIAI vas- és fűszerkereskedők, DICȘÓSZENT-MÁRTON cég címe — — kéretnek.

KLEIN ÉS LAZAR

nemzetközi szállítási vállalat
Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarthy) 2.
Rendszeres gyűjtő és vasúti forgalom a külföldi valamint belső minden irányból és irányba
Kirendeltség a curtiel határállomáson

Kész nyári ruhák, holgyakos idejű ruhák részére érkeztek

SIPOS JENO

céghez — Péter 17. sz. —

HÖLGYEK FIGYELMÉBE!

Vásznak, sephérek, kretonok, harisnyák legkevesebb beszerzési árréna

WEISZ ÉS MOLNÁR

női divat, ruhák és ruhadarabok
Calea Regete Ferdinand (v. Wesselényi Miklós-utca) 7.

Szilágyi Eleonora R.-T.

Agenciai háló, rugó kiegészítők, kiegészítő anyagok és készlet. 1210 Széna nagyraktár

Héber gyorsírás tankönyve

Hasznosoknál Halvrt. — Megrendelhető a Za. M. Sz. könyvosztályában. — — Ára 30 lei

CURORA ÉS CSOROLÁDE BARTÁR

LUSZTE és NUSSBACHER Calea Regete Ferdinand No. 31
Szállítunk postán, utánvét mellett.

A nagyszebeni posztógyár és a nagydisznódi daróc posztó és takarógyár gyári lerakata:

Scherer Károly és Fia utóda

Gromen & Herbert

Kolozsvár, Piata Mihai Viteazul (Széchenyi-tér) 40. Babos-palota

Állandó nagy választék:

bel- és külföldi férfi- és női szövetekben. Szabókelelékek, szőnyegek és takarók legjobb minőségben, szolid árban

Eladás nagyban és kicsinyben!

BLUMENFELD ÉS SIMON RT. CLUJ

1206 Bui, szomszédkereskedés, Hkér. és ruhagyár
Ajánlja saját készlet ruháit, seprőpáncsát és csomagját, kitűnő Hkér. és csomagolóeszközöket, valamint finom üzemeltetési berendezést Str. Julia Maria (v. Szentegyház-u.) 33

Csak egy ut vezet az erdőhöz, egyenesen a pártán határon

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyi Rt. Cluj — Kolozsvár 1205

Deutsch Testvérek

Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 96.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és vasúti forgalom a külföldi, valamint a belső minden irányból és irányba. — — Fuvardíjviszterítési és felülvizsgálási iroda.

„Melissát”

kérjen, ha finom cukorkát akar!

Elvámolás! — Nemzetközi szállítványok!

AZ ERDÉLYI AUTOMOBIL SZÁLLÍTÁSI R.-T.

Intézkedés mellett vállal mindennemű szállítást, beraktározást, költöztetést saját pártázott butorkocsijaival egy helyben, mint vidékre. — Vasúton szállítandó áruk biztosítását előnyös feltételek mellett vállalja

Városi iroda: Cluj-Kolozsvár, P. Unirii (Mátyás kir. tér 7. Telefon: 67
Vasúti iroda, raktárak és fuvartelep: Str. Caili Ferate 6. (Vasut-u.) 6
Telefon: 4-67

Nemzetközi szállítványok! — Elvámolás!

Kereskedők figyelmébe!

Állandó nagy raktár mindenféle rövid- és galanterie-árakban a

GLÓRIA

nagykereskedésben Cluj,

CAL. REGELE FERD. (v. WESSELÉNYI-U.) 30. SZÉKI PALOTA

1188

KRISTÁLY

Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

„METROPOL”-ban Café-restaurant és éjszakai cigányzene estélyként (1206)

Utazó

Egyes vaskereskedőt magasabb korban, nagy fizetés és hasznosítás mellett azonnala felvevő egy nagy kereskedő cég.
Ajánlatok az eddigi tevékenység megjelölésére a „LÖBL” hírlap-irodába Timisoara, küldendők.

L'or crém

a legjobb arc- és kezápoló.

Főraktár:

László és Társa

parfumeriája CLUJ, Piata Unirei 12. (v. Bittóhelyiség)